

Fra ødelæggelse til genrejsning

Daniel 8

"Hvor længe gælder synet om det daglige offer og den ødelæggende forbrydelse og om helligdommen og det herlige land, der overgives til nedtrampning" (Dan 8,13).

Hovedtanke

Gud skriver sin historie ind i vores historie og Kristi liv ind i vores liv.

Introduktion

"Hvor længe vil du dog glemme mig, Herre?
Hvor længe vil du skjule dit ansigt for mig?
Hvor længe skal jeg være bekymret i sindet og
daglig have sorg i mit hjerte?
Hvor længe skal min fjende triumfere over mig?"

Se mig, svar mig, Herre min Gud!
Giv mine øjne lys,
så jeg ikke sover ind i døden,
og min fjende siger: 'Jeg har fået magt over ham,'
mine uvenner jubler, fordi jeg vakler.

Men jeg stoler på din trofasthed,
mit hjerte skal juble over din frelse.
Jeg vil synge for Herren, for han har handlet vel imod mig" (Sl 13).

Hvor længe kan vi regne med, at jorden har råstoffer nok? Hvor længe vil dieselmotorerne få lov til at køre på vejene? Hvor længe vil der være kontanter i omløb? Den slags spørgsmål afføder for det meste bekymring for fremtiden. Selv om alt jo indtil videre ser ud til at fungere. Men hvor længe?

Spørgsmålet: 'Hvor længe endnu?' får en anden vinkel, når alting ikke fungerer, og det ikke er til at se en ende på lidelse, sorg og uretfærdighed.

Hvor længe endnu vil der findes synd, lidelse og død, og hvor længe får Satan lov til at drive sit uvæsen? Hvornår bliver despoterne draget til ansvar? Synet i Dan 8 beskæftiger sig med den endegyldige genoprettelse.

”Der viste sig et syn for mig”

Dan 8,1-3.15-18.27

Hvilken virkning har synet på Daniel?

Baggrund

Synet i kap. 8 – i Belshassars tredje regeringsår – ligger tidsmæssigt før begivenhederne i kap. 5. Man kan gå ud fra, at det cirka drejer sig om år 547 f.Kr. I synet tales der ikke længere om Babylon, som ser ud til at være gået under.

”I år 549 f.Kr. havde Kyros allerede besejret Astyages, storkongen over Mederriget, og skabt et mægtigt forenet rige bestående af Medien og Persien. I år 547/546 f.Kr., altså netop året for synet i Dan 8, besejrede han Kong Krøsus' lydiske rige og indlemmede Lilleasien i det persiske rige. Dermed var hans magt på højde med det babylonske riges. Nu drejede alting sig om tvekampen mellem Babylonien og Persien. Og netop på det tidspunkt får Daniel mulighed for at skue ind i fremtiden” (WStB, *Der Prophet Daniel*, Wuppertal 1998, 297).

Susa, der lå i det nuværende Iran, var hovedstaden i Elam. Den var en af kongebyerne og tjente senere som vinterresidens for de persiske konger. Det var også her, Nehemias og Ester levede (Neh 1,1; 2,1; Est 1,2.5). I 1901 fandt man ved arkæologiske udgravninger netop i Susa Hammurabis lovkodeks. Man ved ikke, om Daniel opholdt sig dér, da han fik synet, eller om han i synet blev henrykket til stedet (v. 16).

Til fordybelse

I dette profetiske syn – som også i andre – støder jord og himmel sammen. Dette gælder for aggressionen mod den himmelske verden (v. 10-12) og for den efterfølgende guddommelige afklaring (v. 13-14), såvel som for den personlige oplevelse, profeterne havde, da de fik grundigt indblik i den guddommelige verden. Esajas mener, det er ude med ham (Es 6,5), Johannes faldt ned som død (Åb 1,17), og Daniel blev ramt af sygdom (v. 27). Hvilken betydning får så ikke udsagnet: ”Vi er Guds børn nu ... Vi ved, at når han åbenbares, skal vi ... se ham, som han er” (1 Joh 3,2)!

Ingen kunne reddes ud af dens magt

Dan 8,4-8.20-22

Hvad siges der om rigernes ageren?

Baggrund

I oldtidens stjernetegn symboliserede vædderen Persiens magt, og de to horn dobbeltriget Medo-Persien. Makedoniens hovedstad var Aegae (gede-by). Omkring år 700 f.Kr. kaldtes grækerne for aegaeider (gedefolket).

Billederne fra synet i Dan 8 bygger på ting, man kendte i Daniels hedenske omgivelser. Jøderne derimod kan have set en hentydning til den årlige forsoningsdag i disse billeder. Det var nemlig kun på denne ene dag, at begge dyr blev ofret.

Medo-Persien kom østfra og underlagde sig de vestlige riger Babylon, Syrien og Lilleasien, de nordlige områder omkring Sortehavet og Det Kaspiske Hav og mod syd Egypten og Etiopien.

Medo-Persien kan ikke hamle op med det unge, fremfarende Grækenland. I løbet af blot tre år har Alexander den Store erobret hele Mellemøsten (år 331 f.Kr.). Efter hans død overtager fire generaler (de fire horn) magten over Egypten, Makedonien, Thrakien og Syrien.

"Intet dyr kunne holde stand mod den og reddes ud af dens magt". Således siges det om vædderen og om gedebukken (v. 4.7). De har begge en drøm om en evig og altoverskyggende magt, men Daniels syn afdækker en endnu højere magts visdom.

Til eftertanke

I kampen om magt, position og profit kommer den enkelte til kort. Der er vindere og tabere. Der er dem, der udnytter andre, og dem, der udnyttes. Der er de undertrykte, de misbrugte og de isolerede. Gud ændrer ikke altid de forhåndenværende omstændigheder, men hans fingeraftryk anes alligevel. Ved det persiske hof bliver Ester dronning og redder sit folk fra døden. Med Alexander den Store udvikler græsk sig til et verdenssprog, hvilket danner grundlag for evangeliets udbredelse.

Det voksede sig stort, helt op til himlens hær

Dan 8,9-11.23-26

Hvad adskiller dette horn fra de to tidligere magter?

Baggrund

Mens dyr er billeder på riger, er horn snarere et billede på magt. "I løbet af dette syn forøges magten fra rige til rige. Den persiske vædder 'tiltog sig magt' (v. 4). Den græske gedebuk 'tiltog sig meget stor magt' (v. 8). Det lille horn 'voksede sig stort, helt op til himlen ... helt op til fyrsten for himlen' (v. 10-11)" (William H. Shea, *Das Buch Daniel*, Teil 2, Advent-Verlag Lüneburg 1998, 85). Der er langt fra tale om et "lille" horn...!

Mange fortolkere ser i det lille horn seleukidernes hersker Antiokus IV Epifanes, der i 176 f.Kr. forbød tilbedelsen af Jahve, omdannede templet til et Zeustempel og dermed udløste en jødisk opstand. Der er andre, der ikke ser nogen betydningsfuld hersker i Antiokus. De henviser til, at det lille horn ikke kommer fra de øvrige horn, men fra en af de fire vinde (verdenshjørner, v. 8). Det peger på det romerske rige, som også Antiokus var afhængig af. "Det, der senere blev til overs af det romerske imperium, reddede sig over i den romerske kirke ... kirken indtog i al ubemærkethed pladsen som verdensrige. Det var i kirken, det romerske rige levede ... videre" (A. v. Harnack, *Das Wesen des Christentums*, München 1964, 151).

Hornet vender sig imod den højeste, (*fyrsten for hæren og fyrsternes fyrste*; sml. Jos 5,13-15; Dan 8,25; 12,1-2) og hans folk (*stjernerne*, Dan 12,3). Der er åbenbart ingen grænser for dets magtbegær.

Til anvendelse

Ud over det, der er nævnt i teksterne, sker der også massive forfølgelser i dag. Ifølge den oversigt over forfølgelser i verden, som Open Doors har offentliggjort, lider flere end 200 millioner kristne på verdensplan: huse og kirker ødelægges, børn bliver bortført, mænd og kvinder bliver udsat for hårdt tvangsarbejde i straffelejre. Mennesker bliver tvunget til at konvertere. De bliver tortureret og dræbt. De har behov for vores bønner.

Til eftertanke

"Men han skal blive knust, og det ikke ved menneskehånd!"

Helligdommen vanæres

Dan 8,11-12

Hvilke udtryk benyttes i beskrivelsen af hornets ondskab?

Baggrund

Det Gamle Testamente kender til to former for vanhelligelse:

- En udefra kommende vanhelligelse som fx templets ødelæggelse eller dyrkelse af afguder i templet (Sl 74; 79,1-3; Jer 7,30-31; Dan 9,16-17).
- En indefra kommende vanhelligelse af helligdommen på grund af synden eller folkets urenhed (3 Mos 16,16-22; 20,2-3; 4 Mos 19,20; Jer 32,32-35).

Spørgsmålet bliver derfor: Er der i dette syn tale om, at Israels fjender ødelægger templet, eller er der tale om åndelig "ødelæggelse" som følge af, at Guds forsoningshandling holdes skjult?

Hornets voldsomme angreb retter sig også imod *sandheden*. I Det Gamle Testamente står sandhed for Guds åbenbarelse af sig selv, det være sig gennem hans ord og lov (Sl 19,9; 119,86,142), hans retfærdighed og frelse (Sl 40,11; 96,13) eller hans nåde (trofasthed) og godhed (Sl 26,3; 36,6; 57,11; 117,2). I Det Nye Testamente viser sandheden sig som Guds åbenbaring af sig selv i Jesus Kristus (Joh 1,14; 14,6). Hvis sandheden bliver trådt under fode, opstår der et falsk billede af Gud og forvrængede forestillinger om frelsen.

Til fordybelse

"Gud tillader ikke, at sandheden glider ham af hænde og gøres til noget, som mennesket kan råde over efter forgodtbefindende. Da Gud er den levende Gud, virker han i historien, og historien vidner om Ham. Guds sandhed viser sig som åbenbaring i historiens forløb og når det virkelige menneske ... Hvor sandheden i græsk tænkning er en 'slumrende' størrelse ... , er Guds sandhed i Bibelen netop åbenbaret i frelseshistorien" (Osterloh/Engelland, *Biblisches-theologisches Handwörterbuch*, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 1954, 662).

Til eftertanke

"Det havde held med, hvad det gjorde." Hvad gør det ved mig, når jeg ser, at uretten triumferer?

Det "hellige" vil få sin ret tilbage

Dan 8,13-14

Hvad er svaret på spørgsmålet: "Hvor længe?"... ?

Baggrund

Helligdommen er Guds bolig, hvorfra han hjælper, skaffer retfærdighed, dømmer, prøver mennesker og frelser sit folk (Sl 11,4-5; 14,7; 53,7; 73,1-3.12-17). I kap. 7 bliver hornet udsløjet og de hellige frelst (7,26-27). Kap. 8 handler om genoprettelse efter ødelæggelserne.

DANIEL 7	DANIEL 8
Rigernes kronologiske historie	Rigernes kronologiske historie
Hornets kamp mod den Højeste, de hellige, tid og lov; v. 24-25	Hornets angreb på fyrsterne, de hellige, helligdommen og sandheden; v. 10-12
Dom, hornets tilintetgørelse, Guds rige; v. 26-27	Helligdommen får sin ret tilbage, hornet knuses, ikke ved menneskehånd; v. 14.25b

Til forskel fra v. 11 kan det hebraiske udtryk for *helligdom* i v. 14 godt betyde alt *helligt*. Tekstens sammenhæng peger på genoprettelsen af de hellige ting, der er blevet ødelagt.

Det dertil knyttede udsagnsord betyder *retfærdiggøre/hjælpe til sin ret eller genoprette*. Den græske oversættelse af Det Gamle Testamente (Septuaginta) fortolker teksten som helligdommens *renselse*. Begge dele – at genoprette og at rense – peger på den endelige, guddommelige genoprettelse og forsoning.

Lidelsen og det, der adskiller, fjernes (Åb 21), og ondskaben udsløjet (3 Mos 16,20-22; Åb 20,10). Ifølge synet ligger Guds dom ude i en *fjern fremtid* (v. 19.26), 2300 aftener og morgener.

"Når man læser Dan 8,14 i dets umiddelbare kontekst, viser det sig, at det her drejer sig om genoprettelsen af alt det, som den gudsfjendlige magt har angrebet ... Idet helligdommen kommer til sin ret igen, er der igen fri adgang til Gud, og sandheden om Jesus Kristus – vores 'ypperstepræst for evigt' (Hebr 6,20) – er atter genoprettet" (*Hoffnung, die uns trägt*, Lüneburg 2008, 157).

EKSURS

Tolkningsmuligheder

Dan 8,15-19

Ifølge de fleste eksegeter står hornet for seleukiden Antiokus IV Epifanes og vanhelligelsen af det jødiske tempel. Han oprettede et alter i templet til ære for Zeus og indførte hedenske ritualer. Under makabæer-opstanden besejrede jøderne Antiokus' hær. De 2300 aftener og morgener tolkes som aften- og morgenofringerne, dvs. 1150 dage.

Andre eksegeter tager udgangspunkt i 2300 dage og ser deri jødeforfølgelserne, der begyndte med mordet på den tidligere ypperstepræst Onias III i efteråret 170 f.Kr. Den jødiske historiker Josefus støtter Antiokus-tolkningen, men ser samtidig i Dan 8 en profeti vedr. de sidste tider.

Imod Antiokus-udlægningen taler, at:

- Antiokus ikke besad den beskrevne magtposition
- ikke alting lykkedes for ham (v. 24)
- han ikke kom til magten ved slutningen af seleukidernes herredømme (v. 23)
- fyrsternes fyrste vel næppe kan siges at være Onias III
- versene 17.19.25 henviser til en lang tidsperiode

Adventistisk udlægning er forbundet med kirkens egen historie, idet den giver en forklaring på, at Kristi genkomst udeblev i 1844. De 2300 aftener og morgener forstås symbolsk og tydes som år, hvilket forklarer udtrykket *en fjern fremtid* og henviser til *endens tid*. Hornet er udtryk for kejserens Rom, efterfulgt af pavens. At der indføres et præsteskab, ses som et slør over Jesu tjeneste som mellemmand og retfærdiggørelse ved tro alene.

"... Kristus blev indviet som vor store ypperstepræst og påbegyndte sin tjeneste som formidler ved sin himmelfart. I 1844, ved afslutningen af den profetiske periode på 2300 aftener og morgener, påbegyndte Kristus den anden fase af forsoningstjenesten. Det er en undersøgende domshandling, som er en del af den endelige bortfjernelse af al synd, symboliseret ved renselsen af den gamle hebraiske helligdom på den store forsoningsdag" (*Sådan tror vi*, kap. 23 (ændret til kap. 24 efter kap. 11 tilføjelsen) Dansk Bogforlag, s. 270).

Daniel 8 ser verdenshistorien med udgangspunkt i helligdommen og viser, at Gud ind i historien skriver sin frelseshistorie, der peger frem mod den endelige, guddommelige genoprettelse af alle ting.

Spørgsmål til drøftelse

- Indledende spørgsmål
- 1** Børn spørger tit: "Hvornår?" – "Hvornår er vi der?"
– "Hvornår får vi gaver?"
- Hvordan tackler I sådanne spørgsmål?**
- Hvornår stiller I selv den slags spørgsmål?**
- Supplerende spørgsmål
- 2** Hvor meget er I optaget af spørgsmålet: "Hvor længe endnu?"
– set i lyset af den globale tilstand og den udbredte menneskelige lidelse?
- Dan 8,9-12
- 3** Daniel ser, hvordan "vædderen" Medo-Persien besejres af "gedebukken" Grækenland. Derefter optræder der en ny magt, der forårsager stor ulykke.
- Beskriv denne magts væsen og aktivitet!**
- Hvad er målet for dens angreb?**
- Antiokus eller Rom – hvilken tolkning er mest overbevisende?**
- Dan 8,13-14
- 4** Læs v. 13-14 i forskellige oversættelser.
- Hvad betyder det, at "helligdommen", hhv. "det hellige" skal "renses", hhv. "komme til sin ret"?**
- Dan 2,44-45;
8,24-26
- 5** Hvor finder vi paralleller og overensstemmelser i disse vers?
- Hvordan kan de hjælpe til at forstå hensigten og budskabet i disse to kapitler?**
- "Ikke ved menneskehånd"
- Hvad gemmer der sig bag dette udtryk?**
- Giver det anledning til sorg eller håb, at der er grænser for, hvad der kan gøres?**